
Van de redactie

Een opmerkelijk citaat in het interview met Machteld Huber in dit nummer is dat in de werkgroep van experts die het model van 'positieve gezondheid' heeft uitgewerkt tot een instrument, geen geestelijk verzorger zitting had. Een verklaring hiervoor geeft zij niet. In dezelfde context voegt Huber er aan toe, dat als de term zingeving beter en breder wordt geaccepteerd dan de termen spiritueel of spiritueel-existentieel, dat zij dan heel pragmatisch voor zingeving kiest. Iets dergelijks valt ook op in het vorig jaar verschenen signalement van ZonMw *Zingeving in zorg*. Geestelijke verzorging speelt nauwelijks een rol, en de termen zingeving en spiritualiteit worden min of meer gelijkgeschakeld (voor het gemak?, om discussie te vermijden?). Beide punten stemmen tot zorgen. Geestelijke verzorging wordt niet herkend als een specifieke eigen deskundigheid op het gebied van zingeving, existentie en spiritualiteit. Dat spiritualiteit, religie en levensbeschouwing breder zijn dan zingeving en dat ook het begrip existentie meer omvat dan zingeving alleen, wordt eveneens niet onderkend. Wie ooit iets van Irvin Yalom heeft gelezen weet wel beter. De Zweedse klinisch psycholoog Pär Salander heeft zich de afgelopen jaren in een aantal artikelen afgevraagd wie er eigenlijk zit te wachten op het begrip spiritualiteit – dat in veel publicaties in wezen hetzelfde betekent als existentie – en of het begrip eigenlijk meer om het lijf heeft dan de befaamde keizer met zijn denkbeeldige kleren had. De Amerikaanse sociologe Wendy Cadge heeft er herhaaldelijk op gewezen dat spiritualiteit een plat begrip geworden is, mede omdat het begrip geclaimd is door onderzoekers met een medische, verpleegkundige of psychologische achtergrond. Spiritualiteit is *salonfähig* geworden en kan vervolgens in pragmatische zin evengoed vervangen worden door zingeving, dat nog meer *salonfähig* is geworden.

Beide zaken – geestelijke verzorging niet als eigen deskundigheid zien en het begrip spiritualiteit inwisselen voor zingeving – hangen, zo vermoed ik, samen. Dat levensbeschouwing, religie en spiritualiteit vele complexe, verwarrende en irrationele kanten heeft, dat deze begrippen in elke cultuur, tijd en persoon een andere betekenis kunnen hebben, dat het menselijk bestaan niet alleen uit successen bestaat, kwetsbaar is en uit mislukkingen bestaat, dat velen in onze samenleving niet in staat zijn tot autonomie, mondigheid en participatie, dat zingeving geen individuele *success story* is maar vooral relationeel en sociaal van aard is en ook uit een combinatie van strijd en nederlaag bestaat – dat zijn geen gemakkelijk te verteren inzichten voor hen die een begrip of concept zoeken dat eenduidig van betekenis is, universeel toepasbaar en vooral een weerspiegeling vormt van de heersende liberale ideologieën. Een beroepsgroep die dergelijke inzichten voortdurend onder de aandacht brengt, is lastig. Een beroepsgroep die met mensen (patiënten, cliënten, bewoners, gedetineerden, militairen, medewerkers) op een toegankelijke manier over deze ingewikkelde kwesties spreekt, kan tegelijk op afgunst en uitsluiting rekenen. En toch moeten we deze ongemakkelijke inzichten onder de aandacht blijven brengen. Ook dit nummer van TGV draagt daaraan bij. Lees, en laat lezen (aan uw leidinggevende, collega, wie dan ook)!

Tot slot. Josephine van Balen heeft de redactie – helaas – verlaten. Haar kritische vragen (aan auteurs en mederedactieleden) zullen we missen. In stijl neemt ze afscheid in een extra column. Vier van de leden van de redactieraad (Hans Alma, Ruard Ganzevoort, Hans Schilderman en Frans Vosman) hebben hun maximum van twee zittingstermijnen van elk vier jaar bereikt. Hen danken we van harte voor het meedenken over en het uitzetten van de koers van het tijdschrift. De nieuwe leden van de redactieraad zullen zich in een komend nummer aan u voorstellen.

Sjaak Körver, j.w.g.korver@uvt.nl